

ב"ה

פרשת בא

בארץ מצרים
בא יב, א.

כשאינן ברירה מתנבאים גם בתוך מצרים

בפסוק "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר" - יש שאלה פשוטה: "בארץ מצרים" למה לי?! למאי נפקא מינא אם הדיבור היה בארץ מצרים אם לאו?! ואפילו אם יש נפקא מינא בדבר - הרי יודעים בלאו הכי שמשה ואהרן היו בארץ מצרים; אהרן היה כל ימי חייו בארץ מצרים, מלבד כשיצא המדברה לפגוש את משה^[1], ומשה, מאז שצוה הקב"ה שישבו ממדין למצרים לגאול את ישראל^[2], נשאר במצרים, ומאי קא משמע לן שהדיבור אליהם היה "בארץ מצרים"?!

ועל כרחק צריך לומר שבתביבות "בארץ מצרים" משמיענו הכתוב דבר חידוש. ומפרש רש"י, שהחידוש הוא - "בארץ מצרים", אבל לא ב"כרך" של מצרים, "חוץ לכרך", כלומר, הדיבור לא היה במקום ישוב של ריבוי בני-אדם, מכיון שמקום כזה הוא מלא גילולים, כי אם, "חוץ לכרך", שאינו מקום ישוב בני-אדם (שדות וכו'), שאין בו גילולים - כמובן בפשטות שה"גילולים" נמצאים במקום ישוב בני-אדם, ולא בשדות, כי, גם כשיוצאים לשדות, אינם לוקחים עמם את גילוליהם.

ומדייק רש"י "חוץ לכרך", ולא חוץ לעיר (כלשון הכתוב שמביא בהמשך פירושו, "כצאתי את העיר") - להדגיש שאין הכוונה לשלול עיר מצרים דוקא, כלומר, עיר הבירה דפרעה מלך מצרים, כי אם, שלילת כל מקום ישוב בני-אדם, ובפרט עיר גדולה שיש בה ריבוי בני-אדם - "כרך", ובמילא יש בה יותר גילולים, "מלאה גילולים".

...אמנם, על פי זה נשאלת השאלה לאיך גיסא - היתכן ש"בעמדו לפני פרעה נאמרה לו נבואה זו" (אודות מכת בכורות), לא רק "בתוך הכרך", אלא בארמונו של פרעה, שאין לך מקום מלא גילולים יותר מזה?! והתירוץ - מובן בפשטות, ובהקדמה: על שאלה זו - רצו לתרץ, שהנבואה שנאמרה לו בעמדו לפני פרעה לא היה אלא במחשבתו של משה, ובמילא, אין זה בסתירה למקום מלא גילולים כו', כפי שהאריך בזה המשכיל לדוד.

אבל, תירוץ זה אינו מספיק, כי, גם כאשר נתרץ בנוגע להתגלות הנבואה במחשבתו של משה, עדיין נשאלת השאלה בנוגע לדיבורו של משה לפרעה [כבנדון דידן, "ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך

מצרים וגו' [31], שאמרו משה לפרעה ועבדיו, כמודגש בפירוש רש"י: "אמר משה כחצות, דמשמע סמוך לו, או לפניו או לאחוריו, ולא אמר בחצות, שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו כו'" - היתכן לומר דבר ה' במקום מלא גילולים!?

ועל דרך זה נשאלת השאלה בנוגע לכל פרטי הענינים שדיבר משה עם פרעה, הציווי לשלח את ישראל, ההתראות על המכות וכו', שכולם דבר ה', "כה אמר ה'" היתכן לומר דבר ה' במקום מלא גילולים!?

[וגדולה מזו מצינו - שהקב"ה עצמו דיבר עם אבימלך, "ויבוא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו גו' [41], אף על פי שביתו של אבימלך, וחדר השינה שלו (ששם דיבר עמו הקב"ה), הוא מקום מלא גילולים, כדרכם של עובדי גילולים ש"שומרים" את גילוליהם בחדר השינה... או על כל פנים בבית].

ויתירה מזה: השאלה היא גם בנוגע למכות עצמם, נסים של הקב"ה - היתכן לעשות נסים של הקב"ה במקום מלא גילולים, ולא עוד, אלא ב"גילולים" עצמם - "הלקה את יראתם" [51], נס של הקב"ה שנעשה בעבודה זרה של מצרים!?

אצל "בן חמש שנים למקרא" - אין סברא לחלק בין דבר ה', לַנְס של ה', שְנֵאמַר, שבמקום מלא גילולים אינו יכול להֶאָמַר דבר ה', אבל, נַס של ה', יכול להעשות גם במקום מלא גילולים.

ולא רק אצל בן חמש למקרא, אלא, גם על פי חסידות, יש צורך בהסבר וביאור בדבר - היתכן שיוכל להיות נַס של ה' במקום מלא גילולים, ויתירה מזה, ב"גילולים" עצמם, "הלקה את יראתם".

...והתירוץ לכל זה - בפשטות - שכאשר אין ברירה אחרת, מוכרחים לומר דבר ה', לעשות נס וכו', גם במקום מלא גילולים:

כשמשה היה צריך למסור לפרעה את דבר ה' לשלח את בני ישראל ממצרים, התראת המכות וכו' - לא היה יכול לקרוא לו שיבוא לארץ גושן, או שיצא מחוץ לכרך, כדי שיוכל לומר לו דבר ה', שהרי, מובן וגם פשוט, שגם אם היה קורא לו כו', לא היה בא!

והגע עצמך: פרעה טוען "לא ידעתי את ה'" [61], ומשה יבוא ויאמר לו, יש בידי שליחות למסור לך דבר ה', ולכן, צא מחוץ לכרך, כדי שאוכל לומר לך דבר ה', מכיון שאינני יכול לומר לך דבר ה' בתוך הכרך שהיא מלאה גילולים... - כיצד יעלה על הדעת שפרעה יוותר על כבודו ויטריח את עצמו לצאת מחוץ לכרך, כדי לשמוע "דברי מוסר", דבר ה', שממאן להכיר בו!?!...

ולכן, אין ברירה אחרת, כי אם, שמשה ילך למקומו של פרעה - בארמון המלוכה, או כאשר "יוצא המימה" -

ולומר לו דבר ה', מבלי להתחשב בעובדה שמקום זה מלא גילולים, מכיון שאין ברירה כו'. ועל דרך זה בנוגע לכל הנסים שנעשו במצרים, לעיני פרעה ועבדיו וכל עמו, עד לנסים שנעשו בעבודה זרה של מצרים, "הלקה את יראתם" - מכיון שאין ברירה באופן אחר. ועל דרך זה בנוגע לנבואה על דבר מכת בכורות - שמכיון שאמר משה "כן דברת לא אוסיף עוד ראות פניך", לא היתה ברירה אלא לומר לו נבואה זו בעמדו לפני פרעה. אבל, כשאין הכרח בדבר כו' - בודאי יש לצאת "חוץ לכרך", ולכן, כשמשה הוצרך להתפלל לה', אמר, "בצאתי את העיר אפרוש את כפי גוי", "אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גילולים", ואם "תפלה קלה" כן, ב"דבר חמור כזה לא כל שכן".

קטע משיחת ש"פ בא, ח' שבט, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ז ח"ב ע'372.

[1] שמות ד, כז.

[2] שם, יט.

[3] פרשתנו יא, ד.

[4] בראשית כ, ג.

[5] פרש"י וארא ו, יז.

[6] שמות ה, ב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה